IN FVNERE

ILLVSTRISS.MI AC REVER.MI D. D.

CAESARIS BARONII SORANI,

Ex Congregatione Oratorij

S. R. E. Presbyteri Cardinalis Tit. SS. Nerei, & Achillei, & S. Apoſtolicæ Sedis Bibliothecarij.

ORATIO.

MICHAELIS ANGELI BVCCII ROMANI
eiuſdem Congregationis Presbyteri,

HABITA IN ECCLESIA S. MARIAE, ET S. Gregorij in Vallicella iij. Idus Iulij. M. D. C. VII.

ROMAE, Apud Hæredes Aloyſij Zannetti. MDCVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

34. 6. F. 5.
8
48

Imprimatur, ſi videbitur R. P. M. Sacri Palatij Apoſtol.
Cæſar Fidelis Viceſg.

Imprimatur.
Fr. Auguſtinus Galaminius Sac. Pal. Magiſter.
die 26. Iulij. 1607.

IN FVNERE
ILLVSTRISS.MI AC REVEREND.MI D.D.
CAESARIS CARDINALIS
BARONII
Oratio.

FVNESTVM, & lachrymabilem illum diem mihi memoria repetenti, quo ſublatum nobis præclariſſimum Eccleſiæ Catholicæ lumen Cæſarem Cardinalem Baronium lamentati ſumus, & ſepulchrales iſtas faces exigua illius extincti ſolis indicia contuenti, renouatur PP. Ampliſſ. infixus animo dolor, qui omnẽ ferè adimit ad eius dicenda præconia facultatẽ. Verùm non patitur tanti viri dignitas, neque grati animi debitum officium, neque veſtra hæc in eum pietas, atque beneuolentia, me, licet in eo commendando longè imparem, at in diligendo nemini non parem, iam ſilere, vbi nulla neque gens, neque natio Chriſtianæ Reip. reperitur, cui non ſit eius iucunda laudatio, cuius acerbæ mortis magno ſemper erit cum dolore deploranda calamitas. Quamquam autem non ignoro materiæ grauitatem, præſtantiam iudiciorum veſtrorum, exiguitatem ingenij mei, & breues anguſtias temporis ad cogitandum mihi datas, & ad loquendum; tamen non ſunt hæc eiuſmodi, vt me à dicendo planè deterreant; quin potius vel iacentem animum erigunt, atque confirmant. Cum enim in Baronio dignè ac meretur exornando, ipſius eloquentiam video prorſus deſiderari; nec eſſe quempiam tanta dicendi facultate munitum, qui, ſi eum laudaturus accedat, poſt adhibitas eloquentiæ ſuæ vires, conſumptumque ſpatium longiſſimi temporis non fateatur excuſationis veniam ſibi eſſe

tribuendam, in eam ipſe ſpē adducor fore, vt tantum mihi veniæ pro veſtra benignitate concedatis, quantum & eloquentiſſimo cuiq. tribuere oporteret. Quod ſi ego à vobis me impetraſſe ſentiam, enitar quantum potero, vt eius admirabilis vitæ imaginem, ſi non expreſſam penitus, ſuiſque vt par eſſet, coloribus exornatam; at certè delineatam leuiter, adumbratamq. cernatis. Igitur, vt indè potiſſimum exordiar, vndè clariora cæpit indicia virtutum oſtendere, quæ illum vniuerſo Orbi notiſſimum reddiderunt, Adoleſcens, poſteaquam optimis inſtructus artibus, & diſciplinis, relictis patria, & parentibus, Romam venit, diuinoq. impellente numine, Beato parenti noſtro Philippo ſe tradidit, à quo ſanctiſſimis inſtitutionibus ad Chriſtianam pietatem informaretur, tales inprimis progreſſus in humilitate fecit, vt arripuiſſe potius eam, quàm addidiciſſe videretur. Cernebat bonæ indolis adoleſcens eximia in Philippo exempla virtutum, & quę admirari ſatis non poterat, imitari pro viribus conabatur. Inuiſebat eum frequentiſſimè, adhærebat eius lateri, obſeruabat in eo diligenter quicquid decerpere poſſet ad exornādum quaſi virtutum floribus animum ſuum. In quo quidem ei nunquam accidit, quod euenire in pleriſq. ſolet, vt aſſiduitas familiaritatem, familiaritas contemptum faceret; ſed eum ita ſemper colebat, quaſi parentem; ita admirabatur, quaſi quotidiè nouum cerneret. Exindè non multo poſt Chriſtianæ perfectionis deſiderio incenſus, & diuinæ voluntatis explendæ ſtudio inflammatus, totos tres annos aſſiduis precibus, lachrymiſq. vberrimis à Deo flagitare cœpit, vt ſibi quā vitæ rationē amplecti ſe vellet, oſtenderet. Etenim de matrimonio cogitare nè poterat quidem; religioſæ verò, aſperrimæq. vitæ deſiderio quamquā vehementer afficiebatur; tamen latentes fortaſſè Dæmonis inſidias veritus, quid ſibi agēdum eſſet, ignorabat. Tandem poſt multas effuſas preces, vt primùm à Philippo cognouit eam eſſe Dei voluntatem, vt Eccleſiaſticam vitam in ſeculo amplecteretur, continuò non acquieſcendum carni, & ſanguini; ſed ſancti Spiritus, qui bonæ menti ſemper occurrit, voluntati omninò ſibi obtemperandum exiſtimauit. Quapropter diuinæ

gloriæ deſiderio, ſuæq. ac proximorum ſalutis amore magis,
magiſq. ſuccenſus, ſacris ordinibus initiatus, & noſtræ tunc enaſcentis Congregationis alumnus effectus eſt. Quoniam autem intelligebat optimam futuram fuiſſe humilitatis, Chriſtianæq. perfectionis acquirendæ rationē, ſi quam animo conceperat, Philippo in omnibus obediendi voluntatem, perpetui voti ſponſione confirmaſſet, diuino fretus auxilio, non prætermiſit vouere, quod cogitarat, & quod promiſit, impleuit; Vſqueadeò, vt nihil vnquam aggrederetur, in quo Philippum & ſuæ conſcium voluntatis, & ductorem operis non haberet: nimirum veluti grauiſſimum piaculum verebatur quicquid illo neſciente perfeciſſet. Ad illius verò voluntatem exequendam tàm erat paratus, tàm expeditus, tàm celer, vt obtemperare prius ipſe, quàm Philippus, non dicam verbis, ſed nutibus imperare videretur. Quæ animi celeritas non in ijs ſolum peragendis, quæ eſſent facilia, ſed in arduis quibuſq. rebus, ac difficilibus elucebat. Quarũ plurimas licet afferre poſſem lectu, ſcituq. digniſſimas; Tamen, quoniam, enumerare omnia longum eſſet, veniam ad ea, quæ præclariora videbuntur eius humilitatis, contemptuſq. gloriæ teſtimonia. Hæc verò quæ tandem? Primùm, quod ſacerdos factus, antequàm ad vllum publici honoris gradũ proueheretur, illud in animo fixum propoſuit, votiſq. nuncupatis, & iteratis (vt ipſe ad Clementem VIII. ſcribens teſtatur) ſæpè firmauit, vt in priuato, ſimpliciq. vitæ genere optimè inſtituto, & eòuſque feliciter ducto, benè præcinctus Mundi contemptu, & expeditus vſque ad obitum permaneret. Itaque, licet eiuſdem Pontificis mandato, ad ſuſcipiendam Protonotarij ſedis Apoſtolicæ dignitatem non ſine magno dolore, ac repugnantia fuerit pertractus; tamen vbi ad ampliſſimum Cardinalatus gradum ab eodem Clemente ſe promouendum ſenſit, explicari non poteſt, quibus precibus, quibus gemitibus, quibus lachrymis, vt illam á ſe dignitatem auerteret, elaborarit. Conſiderabat enim (vt ipſius verbis pauliſper vtar) eminentem illam, ſublimemque omnibus abſolutam numeris ſanctitudinem vitæ, quam exigit durus exactor ab eo, qui Cardinalis eligendus eſt, illud aſſi-

duè

duè mente voluens, quod Dominus comminatus fuerat, iudicium videlicet ſubituros grauius, atque durius, maioremquè condemnationem eos accepturos, qui primas indignè cathedras occupaſſent; verebaturquè vehementer terribilem illam manum hominis contra candelabrum in pariete publico, in ipſo Eccleſiæ albo ſcribentis, ſtateram, & pondera præferentis, quibus expendendus eſſet quilibet ad Cardinalatus dignitatem aſſumendus, & tanquam adulterinus procul eijciendus, ac reprobandus quiſquis illis appenſus inuentus fuiſſet minus habens. Igitur hæc ille, aliaque multa conſiderans, acerbiſſimo dolore angebatur, cùm videret à tutiſſimo priuatæ vitæ portu ſe abſtrahi, & ijs grauiſſimis honoribus cumulari, quibus ſuſtinendis, & imbecillis ſibi, pro ſua humilitate, & indignus eſſe videbatur. Verùm quantò magis repugnabat, tantò magis in ſe Pontificis ſtudium concitabat, & merebatur negando, quod eſſe nolebat, eòque dignior erat, quò ſe clamabat indignum. Quapropter per eiuſdem Pontificis familiares ſeorſum abreptus, & cubiculo clauſus, vixque tandem, vt audiretur multum rogans, admiſſus ante illius conſpectum, poſt multam defenſionem, illud vnum tantum ab eo reſponſum accepit, quo robuſta voce diram anathematis protulit ſententiam, ſi amplius reſiſteret, & niſi penitus acquieſceret. Cogitate quæſo, qua fuerit animi perturbatione perculſus, cum talis erumpens è Cælo repentè tanto fragore tonitrus, fulmen æternę damnationis explodens, illius auribus intonuit. Quid hic faceret uir æquè obediens, atque humilis? Pareret? At propoſitam ſibi priuatæ uitæ humilitatem diligebat. Reſiſteret? At plena illa terroris uibrata ſententia, ut prorſus acquieſceret, impellebat. Igitur non potuit ita ſubactus non manus dare; quainquam non æquè animum dedit, qui, ſi licuiſſet, etiam manus retraxiſſet, ueluti alter Zara, maternum uterum (huius ſcilicet Congregationis domum) repetere mallens, quàm uinctus purpura progredi. Etenim (ut hoc etiam addam) tanto Congregationem hanc, ueluti ſpiritalem matrem, amore proſequebatur, ut acerbiſſimum ſibi duceret ab ea, non dicam animo, ſed

cor-

pore duntaxat vel ad breuiſſimum tempus poſſe diuelli. Quocirca in præfatione ſeptimi annalium tomi, dum collatam ſibi Cardinalatus dignitatem deplorat, quid inter cetera dicat, attendite; [Tanquam abortiuus ſum proiectus ex vtero, illo videlicet, in quo ſemel conceptus ſpiritu, cupiebam formari in virum perfectum, nec exire, donec transferrer ad tumulum, ne oculus me videret. Maternum iure dixerim vterum domum illam, in qua poſt conceptionem illam meam coaleſcere cum fratribus meis, diemque extremum claudere abſque aliqua lucis vſura, fulgore videlicet cuiuslibet dignitatis, in mentis firmo propoſito erat.] Ex quibus verbis apparet non ſolum eius erga Congregationem hanc amor, & ſtudium; ſed & quàm humilitatis appetens, & quàm ab honoribus eſſet alienus. Iam verò, vt ad reliqua progrediamur, ad ſublimem Cardinalatus dignitatem euectus an priſtinam illam, & eòuſque ſeruatam deſeruit humilitatem? an laxiora defluentis purpuræ ornamenta circumferens, eorum aſſiduitate intumeſcere animo cœpit? an exoptare ſupremam illam, vno iam gradu proximam, culminis Pontificij dignitatem? Tantum abeſt, vt hæc effecerit, vt potius toto reliquæ vitæ ſuæ tempore nihil aliud magis, quàm Cardinalem ſe eſſe conquerens, miſero ſibi datam lucem doleret, cum tolerare illius honoris munera cogeretur. Fatebatur nihil ſibi gratius in vita accidere poſſe, quàm ſi grauiſſimum illud onus aliquando deponeret: tum demum ſibi videri Cælo pedem ſe illaturum fuiſſe, cum ad ſuum priuatæ vitæ ſtatum rediens, Cardinalis eſſe deſijſſet; id, quod non ſolum multis á Deo precibus; ſed etiam ab ipſo Pontifice flagitauit. Nihil enim ea dignitas illi nouũ afferebat, niſi, vt cum prodeſſet quidem pluribus, ſibi magis metueret, ne illa ſibi à Deo pro laborum ſuorum mercede tribueretur. Atque hinc illud extitit, vt ſubitò Cardinalis factus, diuinæ maieſtati voto promiſerit, nihil ſe vnquam facturum, quo viam ſibi patefaceret ad Pontificiam dignitatem conſequendam: quod deindè ſic præſtitit, vt potius ea geſſerit, quibus intercludi ſibi ad illam aditum ſentiebat. Nimirum non à conciliata ſibi Regum, ac Principum gratia, non

ab

ab humanis, quæcunque illa eſſent, præſidijs, ſed à ſolius Dei cupiebat voluntate pendere, ſi quid tandem honoris ſibi aliquando contingere potuiſſet; cum interim non id quæreret ipſe, ſed fugeret; immo verò, vt Helias aquam ad ligna flammis de Cælo deductis comburenda, ſic ille ad dignitates arcendas contraria, quantum in ſe ipſo erat, apponeret: ſua videlicet animi demiſſione contentus, & ab omni cupiditate gloriæ remotiſſimus. Atque hæc humilitatis virtus, vt in eo maxima, ſic ſemper aliarum fuit fæcunda parens, cuſtoſque virtutum, in quibus profectò ſic enituit, vt ſi explicare ſingulas vellem, vix ad finem poſſet oratio peruenire. Quid enim dicam de effuſa illa in eleemoſynis erogandis largitate, cuius illud præclarum adhuc adoleſcens indicium præbuit, quod, vt cuiuſdam familiæ egeſtati ſubueniret, quam audierat à concionatore Populo commendari, cum nihil aliud tunc, præter tria ſolum haberet induſia, quæ à parentibus nuper acceperat, ea in eleemoſynam libentiſſimè tradidit, alienæ magis conſultor inopiæ, quàm ſubleuator ſuæ? Quid dicam de eleemoſynis, quas deinde Cardinalis creatus admirabili charitate largitus eſt? Hac Sanctorum Martyrum Nerei, & Achillei Eccleſiam penitus collapſam reſtituit. Hac Sancti Gregorij cognomento magni templum exornauit: Sanctæ Syluiæ eiuſdem Gregorij matris memoriam erexit, atque illuſtrauit. Hac religioſis Franciſcanæ familiæ fratribus, quos Capuccinos vocant, Soræ monaſterium à fundamentis extruxit. Hac puerorum, ac puellarum, quæ Diſperſæ nuncupantur, patrocinium ſuſcepit: religioſorum cœnobijs ea, quæ ad victum neceſſaria erant, frequenter ſuppeditauit: Virginibus Deo dicandis dotes impertiuit: Inopes, ac præcipuè peregrinos humaniter hoſpitio excepit, ac ſuſtentauit: plurimos ſingulis quibuſque menſibus certis ſtipendijs aluit; omnium denique neceſſitates quantum potuit, ac fortaſſe etiam pluſquam potuit, ſubleuauit; vt propterea mirandum non ſit eum ſua ferè omnia tàm celeriter in eleemoſynam tribuiſſe, quando, ſi potuiſſet, multo plura, charitate compulſus, libentiſſimè erogaſſet. Age iam, quid dicam tantam illius erga ſe in ijs,

quæ

quæ ad corpus pertinent, extitiſſe ſeuèritatem, vt vel grauiſſimis defeſſus laboribus nunquam ad ſatietatem, vix ad neceſſitatem ſomnum caperet? & quatuor tantum, aut quinque ad maximum contentus horis, reliquam noctem ſomno quidem vacuam, ſed orationibus, ac ſtudijs plenam traduceret? Mitto, quod is erat in eius veſtitu, ac ſupellectili modus, vt etiam in Cardinalis dignitate conſtitutus, indumentorum elegantiam, & domeſticorum parietum ornamenta repudiaret. Taceo perpetuam in cibo, potuque parſimoniam, qua, vt ad laborum curſum perficiendum expeditior eſſet, vtebatur. Non dicam piam illam conſuetudinem Vrbis Xenodochia, manè, ac veſpere adeũdi à Beato Philippo ſibi olim impoſitã, & à ſe per nouem annos adeò ſine vlla intermiſſione ſeruatam, vt ne febri quidem laborans ab ea vnquam deſiſteret, in quo illi non rarò diuinitus accidit, vt deinde domum incolumis, ac bené valens reuerteretur. Non commemorabo aſſiduum illum, atque conſtantem in excipiendis confeſſionibus, & in ſermonibus ad Populum ter, aut quater in hebdomada per quadraginta, & amplius annos habendis laborem, ac diligentiam; in ſacroſancto Miſſæ ſacrificio quotidiè celebrando religionem, erga ſanctiſſimam Virginem Dei genitricem MARIAM eximiam pietatem, erga Beatos Apoſtolos Petrum, & Paulum animi ſtudium, & in eorum Baſilica quotidiè inuiſenda admirabilem per multorum annorum ſpatia perſeuerantiam; à quo pietatis officio nec æſtiui ſolis ardoribus, nec glacialis hyemis, ventorumque aſperitate retrahebatur. Omitto eius in rebus opportunè gerendis prudentiam, modeſtiam in proſperis, in aduerſis fortitudinem, in omnibus cæleſtis præſidij fiduciam, & ſtabilem cum ipſius Dei voluntate conſenſum. Illum velim Auditores vobis ante oculos inſpiciendum ponatis æſtuantem diuinæ gloriæ zelum, & in Eccleſia Catholica defendenda, amplificandaque ſtudium ſingulare, quo ſic perpetuò flagrauit, nihil vt vnquam eſſet, aut reperiri poſſet tàm arduum, tàm laborioſum, tanta periculorum multitudine vallatum, quod ei ſuaderet aliquando, vt taceret, aut diſſimularet, aut prætermitteret,

quod pro diuini nominis gloria, Eccleſiæque dignitate tuenda omninò ſibi agendum eſſe iudicaſſet. Hinc Chriſtiana illa, & Apoſtolico viro digna in loquendo, ſcribendoque libertas, à qua inuictum eius animum non dicendæ veritatis admiranda nouitas, non inanis hominum timor, non vanæ ſpes, non indoctorum dicta, vel facta, non aduerſantium ora, vultuſque retardare potuerunt. Intelligebat enim verbis ſuis vetuſtiorem eſſe veritatem, eamquè rebus omnibus, quæ caducæ ſunt, antiquiorem ſibi eſſe debere; neque dubitandum, quin illa ſemper de ſuis hoſtibus triumphum eſſet glorioſiſſimum reportatura. Et hic eius veritatis amor, & Eccleſiæ Catholicæ, quam ſibi veluti cariſſimam ſponſam electam, dilectamq. tueri cupiebat, zelus ardentiſſimus tantum illi ſuppeditabat acumen ingenij, tantam verborum, ſententiarumque grauitatem, vt aduerſus Eccleſiæ inimicos non verba dicere, ſed fulminare; non ſcribere, ſed tela iacere, eoſque altius cruentare, atque interimere videretur. Hic ego PP. AA. de illius annalibus pauca dicturus, rogo, obteſtorque vos, vt me pro veſtra benignitate paulò attentius audire non grauemini. Neque verò orationem meam, quæ ad finem accedit, in referendis Beato parenti noſtro Philippo gratiarum actionibus, inſumam, quas illi Baronius in octauo ſuorum annalium tomo vberrimas refert, quippe quòd in ijs conſcribendis eum habuerit ob iteratas ſæpè iuſſiones auctorem, impulſorem, ſemper aſtantem operi, vrgentem præſentia, inſtantem verbis, & quaſi quotidiani penſi, atque operæ exactorem: Neque in laudanda illorum veritate, ordine, ſtylo, multitudine, quos ille quamquam innumeris tum publicis, tum domeſticis occupationibus detentus, nemine collaborante perfecit, ac ſepties in Oratorio noſtro, (vbi quotidiè excepto ſabbato quatuor ſermones à noſtræ Congregationis ſacerdotibus habentur) repetiuit: Sed hoc vno contentus ero, ſi quantum indè vtilitatis in Eccleſiam Catholicam promanarit, breuiter demonſtrauero. Itaque reducite quæſo vobis in memoriam ſceleſtos illos, ac nefarios hæreticorum impetus, quibus olim in Eccleſiam inuadentes, vel proſternere penitus eam, ſi

potuiſ-

potuiſſent, vel certè grauiter affligere conabantur. Quantum elaborabant, & iniquis machinationibus, ac dolis moliebantur, vt diuinum verbum, & ſacrarum hiſtoriarum antiquitatem peruerterent, aut abolerent, conſarcinatis ab ineunte Eccleſia vſque ad pleraque ſecula centurijs, vndè expugnari antiquarum traditionum veritatem poſſe ſperabant? Quid non egerunt, vt Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Catholicæ poteſtatem omnem, vel funditus euerſam, vel maximè debilitatam, atque imminutam viderent? Verùm quod fuit Eccleſiæ Catholicæ gaudium, quæ lætitia, cum vidit ex aduerſo conſurgere noſtrum hunc Ducem anteſignanum Cæſarem Baronium, prælia Domini præliaturum, eaque victoriæ monumenta præferentem, annalium, inquam, volumina, quibus veluti obiectis lapidibus, & laborantem tueretur Eccleſiam, & confractis inimicorum telis, eiſque penitus debellatis, triumphale carmen, tota ſibi Eccleſia gratulante, decantaret? In quo quidem certamine qualem ille victoriam eſt conſecutus, niſi eam, quam exoptabamus vniuerſi? Nam ſi Apoſtolicas traditiones, & legitimos Eccleſiæ ritus ita explicatos iam, & illuſtratos eſſe gaudemus, quis magis, & explicuit, & illuſtrauit, quàm Baronius? Quis ſacras pleraſque ſynodos in occultis tenebris deliteſcentes, & ob præpoſterum ordinem, vel altum ſilentium, haud ſatis manifeſtas, accuratius conquiſiuit, & quodammodo rediuiuas fecit, quàm Baronius? Quis præterea ſanctorum martyrum res præclarè geſtas, labores, victorias & ſuo ordine aptè diſpoſuit, & maiore veritatis luce colluſtrauit, quàm Baronius? Denique quis eius doctiſſimos euoluat Annales, qui expreſſum vbique non videat acerrimum Catholicæ Fidei propugnatorem, defenſorem antiquitatis, hæreticorum malleum, veritatis cuſtodem, vindicem Eccleſiaſticæ poteſtatis? O virum æterna memoria digniſſimum! qui ea facere potuiſti, quæ ſemper omnis ætas admirabitur, quę poſteritas alet, quę uigebunt immortalitate omnium ſubſequentium ſeculorum.

At quid nunc mihi animum concutit? Dicam, an taceam? En conuerſum eſt in luctum gaudium noſtrum, &

gaudij luctus occupat. En quod mortale fuit, perijt; quod nolebamus, aduenit. O deplorabilem tanti viri iacturam! ò acerbam mortem, quæ tantum nobis præſidium ſuſtuliſti! Vbi nunc, Auditores, Caput illud ob antiquam cæſariem venerendum, refertiſſimus ſapientiæ theſaurus, rerum omnium geſtarum abſolutiſſima bibliotheca, viuumque compendium? Vbi illa manus, quæ tot antiquorum ſcripta euoluere, tàm laborioſum, ac immenſum eruditiſſimorum annalium opus inchoare, ac ferè ad extremum perducere terminum potuit? Vbi, inquam, manus illa, quæ duodecim annalium tomos dum extruxit, totidem videtur in Eccleſia militanti poſuiſſe, cæleſti illi ciuitati conſimilia fundamenta? aut certè quemdam quaſi hortum deliciarum, in quo pacis tranquillitate donatis ſolatium capere, & varios, iucundiſſimoſque decerpere liceat ſapientiæ flores? aut denique turrim fortiſſimam videtur erexiſſe militaribus præſidijs communitam; vnde belli tempore aduerſus Eccleſiæ Catholicæ hoſtes arma ſumere, ac ſtrenuè dimicare poſſimus? Vbi totius corporis dignitas, quia veluti quodam venerabili indumento excelſus ille animus veſtiebatur? Vbi Sol ille, qui totam illuſtrabat Eccleſiam? Vbi columna illa ſolidiſſima, cuius firmitate Catholicę Eccleſiæ domus fulciebatur? Proh dolor! occidit ſol, obſcuratus eſt ſplendor eius, retraxit lumen ſuum; & quæ ſteterat columna, iam concidit. Et poterit nunc quiſquam noſtrum Auditores, in ædificio domus Eccleſiæ coagmentatus, & eiuſdem Fidei, charitatiſque coniunctione compactus non ſentire tam grauem caſum, non contremiſcere, non commoueri? Poterit hæc vniuerſa Ciuitas, cui tanti viri conſpectu, & colloquio frui iucundiſſimè licuit, non deplorare, non conqueri; dum exterarum regionum incolæ, ad quos eius ſolum ſcripta, famaque peruenerant, auditam duntaxat illius ægrotationem ſic lamentabantur, vt, quas Romam ſcribebant literas, plenas doloris, non tàm atramento exaratæ, quàm fluentibus lachrymis conſcriptæ eſſe viderentur? Quod ſi eos tantus ex illius morbi fama [illegible] iaſit; quæ ſuſpiria, quas lachrymas, quæ doloris ſunt

argumenta præbituri, cùm intelligent Cæſarem Cardinalem Baronium, ſibi amantiſſimum, morte ſublatum? Ergo nos non commoueamur animo præſentes, quando qui longiſſimè abſunt, vnà cum Baronio quodammodo conciderunt? Vereor ſanè (quod ferè pudet me dicere) ne ab exteris vt dolore, ſic & amore ſuperemur: nimirum neſcio quo modo minoris facere videamur propria, quæ maximè ſuſpiciunt alieni. Deus immortalis! quas voces, quos gemitus exaudiremus etiam mortuorum, ſi & illi quoque vociferari, & nos illorum ſonos auribus percipere valeremus? immò verò, quid ego mortuos commemoro? imagines quoque (ſi fas eſt dicere) templa, antra, ſolitudines, lapides ipſi, ſi poſſent, conclamarent, debitas videlicet Baronio exequias perſolutura, à quo ſuam, quam habent in hominum memorijs vitam, ſe accepiſſe teſtarentur. Et poterit quiſpiam noſtrum ne ſignum quidem debiti doloris oſtendere, cùm eum amiſerimus, qui ſuis tum exemplis, tum ſcriptis ad Chriſtianam fidem, pietatemque mirificè impellentibus, ſpiritualem gratiæ vitam, plurimis in Chriſto genitis filijs Deo adiuuãte largitus eſt, genitos aluit, & ad æternam vitam, felicitatemque tranſmiſit? Quid? quod immaniſſimi Catholicæ fidei hoſtes triumphare ſibi gaudio nunc videntur, quòd Baronium amiſerimus: nos verò, quibus inimicorum noſtrorum lætitia dolor eſſe debet, ea carebimus pietate, vt neque de nobiſmet ipſis doleamus? Neſcio, quid iam amplius dicam Auditores. Dolere vos quidem pro tanti viri amiſſione, vt par eſt, & veſter hic luctus oſtendit, crediderim: Ego verò, dum id vobis perſuadeo, ita me afflictum ſentio, ita debilitatum, vt planè neceſſe ſit lenire paululum dolorem meum. Verùm in quo tandem me ipſe conſolabor? Laudaui Baronium, quia talem habuimus, qui digniſsimus fuit, vt omnium ore laudetur. Dolui, quia eum amiſimus, quem nobis vtiliſsimum ſentiebamus. Iam verò quid ſupereſt, in quo recreari animus poſsit? Num cogitabo eum hac lege natum, vt mori aliquando debuerit? ſed conſolatio hęc eſt peruulgata maximè, qua vna ſe à luctu temperare ſolent etiam ij, qui ſpem æternæ vitæ non habent.

Eo

Eo me igitur ſolatio conſolabor, quòd illud in Cęlis pręmium te percepiſſe arbitror Baroni, quod tuis optimis virtutum meritis debebatur, quippè cum talis mors tua fuerit, quæ benè anteactæ vitæ cumulatè reſponderit. Etenim Auditores, poſtquam certum mortis ſuæ tempus, ſingulari Dei beneficio prænouerat, quod etiam in quibuſdam ſchedulis notatum reliquit, ac ſæpè prædixit, quamquam extremum illum diem ſemper in omni vita meditari conſueuerat, ita vt non in mente ſolùm, ſed etiam in ſigillo, quo literas obſignabat, mortis imaginem retineret impreſſam, & quicquid audiret, quicquid loqueretur, quicquid ageret, perenni mortis, iudicijque meditatione condiret: tamen vt ad eam non niſi paratiſſimus, & quaſi expertus accederet, ſingulis diebus, precibus ab Eccleſia inſtitutis, ſpiritum ſuum Deo Optimo Maximo, quaſi quotidiè moriturus, commendabat. Itaque appropinquante iam morte, quam à ſe diù expectatam lætus excepit, cum corporis viribus ob diuturnos labores, & inediam penitus exhauſtis, iaceret in lectulo, perpetuam illam cogitans æternitatem, & dulciſſimum IESV nomen identidem repetens, ſacramentis omnibus piè ſuſceptis, intentis in Cælum oculis, poſt diem feſtum Sanctorum Petri, & Pauli, ſub eorum patrocinio placidiſſimè efflauit animam, & vt confidimus, in beatiſſimam illam cæleſtium animorum Patriam euolauit. O te felicem, cuius benè actam vitam felicior mors, mortem verò feliciſsima vita conſecuta eſt! Hoc meum eſt gaudium, hoc leuamen doloris mei. Quod in te fuit immortale mors vlla non læſit, & quod mortale ſurripuit, illud eſt glorioſius redditura. Quamquam non hoc vno duntaxat animi mei lætitia continetur; ſed illud accedit, quòd nos, & vniuerſam Eccleſiam, ſicut viuens in terris ſummoperé diligebas; ita ſperandum eſt fore, vt in Cælo iam poſitus tuis apud Deum precibus multò magis, quàm antea protegas, atque defendas. Noſtrum nunc eſt Auditores, vt mæſti de illius diſceſſu, læti de felicitate, non ſolum eius memoriam ſumma cum charitate celebremus; ſed

egre-

egregias virtutes, quibus in æterna luce conſtitutus, & cum Deo ipſo coniunctus eſt, ſic imitemur, vt ipſi tandem aliquando ex labore ad quietem, ex caligine ad lucem, ab exilio hoc miſero ad feliciſsimam Patriam, ab hac funeſta lachrymarum valle ad ſupernas beatorum ciuium ſedes commigrare valeamus:

Amen.

*

LAVS DEO.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE